

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษาหัวหน้าภาระงาน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan และสุ่มแบบแบ่งชั้นแยกแต่ละอำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 246 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการบริหารงานแบบโรงเรียนเป็นฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษา 4 มาตรฐาน ได้แก่ 1) มาตรฐานอิสระและศักยภาพในการบริหารจัดการด้านวิชาการ 2) มาตรฐานอิสระและอำนาจการตัดสินใจในการบริหารงานบุคคล 3) มาตรฐานมีอิสระในการบริหารจัดการการเงิน และ 4) มาตรฐาน อิสระและอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป จำนวน 47 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุป

1. ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า มีปัญหา อยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.48) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานรายมาตรฐาน ทั้ง 4 มาตรฐาน ก็พบว่า มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 2 อิสระและอำนาจการตัดสินใจในการบริหารงานบุคคล มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย(ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.53) และมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือมาตรฐานที่ 4 อิสระและอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผลปรากฏดังนี้

1.1 ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษา มาตรฐานที่ 1 อิสระและศักยภาพในการบริหารจัดการด้านวิชาการมีปัญหาโดยภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.50) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีปัญหาการจัดการศึกษาแบบยืดหยุ่น ให้มีความเหมาะสมกับธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.12) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาไม่มีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.22)

1.2 ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษา มาตรฐานที่ 2 อิศระและอำนาจการตัดสินใจในการบริหารงานบุคคล มีปัญหาโดยภาพรวมระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.53) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัญหา เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนอัตรากำลังและตำแหน่งไม่สอดคล้องกับความต้องการ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.12) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของบุคลากรขาดความชัดเจน มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.20)

1.3 ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษา มาตรฐานที่ 3 มีอิสระในการบริหารจัดการเงิน มีปัญหาโดยภาพรวมระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.49) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัญหา เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การระดมทรัพยากรและการลงทุนของสถานศึกษาจากแหล่งต่างๆ มีปัญหาการออกระเบียบการใช้เงินรายได้ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.90) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีปัญหาการวางแผนในการจัดสรรงบประมาณ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.28)

1.4 ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษา มาตรฐานที่ 4 อิศระและอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป มีปัญหาโดยภาพรวมระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.41) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัญหา เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาขาดการส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษา ของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.62) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินการงานธุรการของสถานศึกษามีปัญหาไม่เป็นไปตามระบบที่กำหนดไว้ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.09)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39

ผู้วิจัยได้นำผลการนำผลการวิจัยจากตอนที่ 1 ในแต่ละมาตรฐานที่ พบว่า มีปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในแต่ละด้าน ๆ ละ 1 ประเด็น มายกร่างเป็นแบบสัมภาษณ์ และได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ได้ผลการสัมภาษณ์โดยสรุปซึ่งมีการสำรวจจัดลำดับกลุ่มการประเมินการตอบที่คล้ายคลึงกัน แล้วนำเสนอเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.1 แนวทางในมาตรฐานที่ 1 อิสระและศักยภาพในการบริหารจัดการด้านวิชาการ

โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล รายชั้นเรียน และโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ และกำหนดโครงการ กิจกรรม/ กิจกรรมการพัฒนา กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเรียงตามตำแหน่ง มีการนิเทศติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานโดยใช้การประเมินผลสัมฤทธิ์และผลการพัฒนา ดำเนินการพัฒนาตามโครงการ/ กิจกรรมที่กำหนด รวมถึงออกแบบการเรียนรู้ของครู ทำวิจัยในชั้นเรียน กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการวัดผลและประเมินผล ผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น และครู จัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระและหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดมความคิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางเป้าหมายด้าน วิชาการร่วมกัน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรร่วมกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียน การพัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างหลากหลาย และสรุปและรายงานผล เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา

2.2 แนวทางในมาตรฐานที่ 2 อิสระและอำนาจการตัดสินใจในการบริหารงานบุคคล

โรงเรียนควรมีการจัดทำแผนอัตรากำลังคนของโรงเรียน โดยให้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดส่งบุคลากรเข้ารับการพัฒนา ความสามารถให้สอดคล้องกับความต้องการและงานที่รับผิดชอบ จัดให้ผู้สอนสอนให้ตรงกับ วิชาเอกเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจึงจัดให้ผู้สอนตามความถนัดตามลำดับ สืบหาความต้องการของครู และความสอดคล้องของหลักสูตร มีการจัดสอนแทน และจัดหาวิทยากร ภายนอกมาสอน ตรวจสอบวุฒิ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลใน หน่วยงาน และกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน สรุปประเมินและติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากร และรายงานผลการดำเนินงาน

2.3 แนวทางในมาตรฐานที่ 3 มีอิสระในการบริหารจัดการเงิน

แต่งตั้งคณะกรรมการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการรายงานผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ และรายงานต่อสาธารณชน ประสานความเข้าใจแก่ชุมชน ผู้มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร แจ้งให้ทราบจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการระดมทรัพยากร การอบรมให้ความรู้แก่ครูในการ เขียนโครงการให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปี ประเมินผลโครงการสอบถามความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการระดมทรัพยากรและการพัฒนาการศึกษา มีการรายงานผล

การดำเนินงานเป็นระยะ โรงเรียนควรมีจัดทำแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส มีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ศึกษาและวิเคราะห์ระเบียบการใช้จ่ายเงินรายได้ของสถานศึกษา เพื่อประกอบการวางแผนจัดระเบียบของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับภารกิจและบริบทจัดทำโครงการระดมทรัพยากรของสถานศึกษา และมีเป้าหมายในการระดมทรัพยากรอย่างชัดเจน และจัดระเบียบการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษา และดำเนินการระดมทุนร่วมมือทรัพยากรทางการศึกษา ความต้องการจำเป็นขาดแคลนของโรงเรียน

2.4 แนวทางในมาตรฐานที่ 4 อีสระและอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป

จัดระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของเขตพื้นที่ สามารถที่จะเชื่อมโยงไปยังสถานศึกษาอื่นๆ วิเคราะห์สภาพการบริหาร ด้านการประสานและสัมพันธ์ชุมชนรวมถึงหน่วยงานอื่นว่ามีการดำเนินงานอย่างไร และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผนเพื่อพัฒนา โรงเรียนควรจัดให้มีการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการและการประสัมพันธ์เชิงรุกแก่สาธารณชน และให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วน บริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงาน บุคคลต่างๆ ในชุมชน ตามวาระโอกาสต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนัก และมีความภาคภูมิใจในการดำเนินงานของโรงเรียน จัดกิจกรรมในสถานศึกษาและเชิญหน่วยงานต่างๆ มาร่วมกิจกรรม เพื่อประสานความร่วมมือ และสรุปและนำข้อมูลมาใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการประสานงานต่อไป

อภิปรายผล

1. ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า มีปัญหา อยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัญหาการดำเนินงานรายมาตรฐาน ทั้ง 4 มาตรฐาน ก็พบว่า มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 2 อีสระและอำนาจการตัดสินใจในการบริหารงานบุคคลมีปัญหายุ่งในระดับน้อยและมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มาตรฐานที่ 4 อีสระและอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป มีปัญหายุ่งในระดับน้อยที่เป็นเช่นสืบเนื่องมาจากสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมเขต 39 ได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดหลักในการทำการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบโดยมุ่งกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา องค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งมุ่งหวังจะให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา และตอบสนองความต้องการของชุมชน มาตรา 39 ที่ระบุไว้ว่า “ให้กระทรวง

กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา โคจรกระโทก (2552 : 101) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวมสามารถจัดอันดับของปัญหาได้ดังนี้การบริหารงานบุคคล การบริหารจัดการด้านวิชาการ การบริหารจัดการการเงิน การบริหารทั่วไป โดยพบว่าปัญหาการบริหารงานด้านการกระจายอำนาจมีปัญหายุ่งในระดับน้อยที่สุด และในมาตรา 40 ที่ระบุว่า “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา” จึงทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย บุญประเสริฐ (2545 : 2) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษานโยบายการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School -Based Management) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยเอกสารแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย ศึกษา / วิเคราะห์ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา วิเคราะห์และเสนอแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยจากแหล่งข้อมูลสิ่งพิมพ์ต่างๆ และ Internet รวมทั้งการสอบถาม สัมภาษณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รู้และผู้มีประสบการณ์โดยตรง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ร่างรูปแบบและแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแล้วนำเสนอในการสัมมนาระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึงการบริหารและจัดการศึกษาโดยมุ่งกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยแต่ละโรงเรียนมีคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารโรงเรียน มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนนอกจากนี้ ยังมี แนวความคิดพื้นฐานนั้นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา โดยมีหลักการสำคัญ คือ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยรูปแบบการบริหารที่สำคัญมีอย่างน้อย 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก 2) รูปแบบที่มีครูเป็นหลัก 3) รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทเป็นหลัก 4) รูปแบบที่ครูและชุมชนมี

บทบาทเป็นหลัก ผลกระทบที่สำคัญในการกระจายอำนาจ ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง นโยบาย การจัดโครงสร้างองค์การ วัฒนธรรมองค์การ งบประมาณ การต่อต้านของคนบางกลุ่ม ความพร้อมของหน่วยงานระดับต่างๆ คณะกรรมการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและเวลา รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย คือ รูปแบบที่มีการบริหารจัดการโดยมีชุมชนเป็นหลัก (Community Control SBM) คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการจะทำหน้าที่คณะกรรมการบริหารมากกว่าคณะกรรมการที่ปรึกษา นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ อนันต์ เพียรพานิชย์ (2545 : 3) ศึกษาเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทเป็นหลัก ตามความคิดเห็นของครูและผู้นำชุมชนกลุ่มโรงเรียนขามใหญ่พัฒนา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูและผู้นำชุมชนเห็นด้วยกับการนำ รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานรูปแบบครูและชุมชนมีบทบาทเป็นหลักอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านบริหารทั่วไป ด้านวิชาการ และด้านบุคลากรตามลำดับ ส่วนงบประมาณอยู่ในระดับปานกลางได้ปฏิบัติตามได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เช่นเดียวกันจึงทำให้ผลการวิจัยไม่พบปัญหาในการบริหารงาน

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 39 ดังนี้ แนวทางในมาตรฐานที่ 1 อิสระและศักยภาพในการบริหารจัดการด้านวิชาการ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล รายชั้นเรียน และโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ และกำหนดโครงการกิจกรรม/กิจกรรมการพัฒนา กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเรียงตามตำแหน่ง มีการนิเทศติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงาน โดยใช้การประเมินผลสัมฤทธิ์และผลการพัฒนา ดำเนินการพัฒนาตามโครงการ/กิจกรรมที่กำหนด รวมถึงออกแบบการเรียนรู้ของครู ทำวิจัยในชั้นเรียน กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการวัดผลและประเมินผล ผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น และครู จัดทำแผนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระและหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดมความคิดของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางเป้าหมายด้านวิชาการ ร่วมกัน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรร่วมกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียน การพัฒนาระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างหลากหลาย และสรุปและรายงานผล เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา แนวทางในมาตรฐานที่ 2 อิสระและอำนาจการตัดสินใจในการบริหารงานบุคคล โรงเรียนควรมีการจัดทำแผนอัตรากำลังคนของโรงเรียน โดยให้ผ่านความเห็นชอบจาก

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดส่งบุคลากรเข้ารับการพัฒนา ความสามารถให้สอดคล้องกับความต้องการและงานที่รับผิดชอบ จัดให้ผู้สอนสอนให้ตรงกับวิชาเอกเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจึงจัดให้ผู้สอนตามความถนัดตามลำดับ สํารวจความต้องการของครู และความสามารถของหลักสูตร มีการจัดสอนแทน และจัดหาวิทยากรภายนอกมาสอน ตรวจสอบวุฒิ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลในหน่วยงาน และกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน สรุปประเมินและติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากร และรายงานผลการดำเนินงาน แนวทางในมาตรฐานที่ 3 มีอิสระในการบริหารจัดการเงิน แต่งตั้งคณะกรรมการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการรายงานผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ และรายงานต่อสาธารณชน ประสานความเข้าใจแก่ชุมชน ผู้มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรแจ้งให้ทราบจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการระดมทรัพยากร การอบรมให้ความรู้แก่ครูในการเขียนโครงการให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปี ประเมินผลโครงการสอบถามความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการระดมทรัพยากรและการพัฒนาการศึกษา มีการรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ โรงเรียนควรมีจัดทำแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส มีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ศึกษาและวิเคราะห์ระเบียบการใช้จ่ายเงินรายได้ของสถานศึกษา เพื่อประกอบการวางแผนจัดระเบียบของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับภารกิจและบริบทจัดทำโครงการระดมทรัพยากรของสถานศึกษา และมีเป้าหมายในการระดมทรัพยากรอย่างชัดเจน และจัดระเบียบการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษา และดำเนินการระดมทุนร่วมมือทรัพยากรทางการศึกษาความต้องการจำเป็นขาดแคลนของโรงเรียน

และแนวทางในมาตรฐานที่ 4 อิสระและอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป จัดระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของเขตพื้นที่ สามารถที่จะเชื่อมโยงไปยังสถานศึกษาอื่นๆ วิเคราะห์สภาพการบริหารด้านการประสานและสัมพันธ์ชุมชนรวมถึงหน่วยงานอื่นว่ามีการดำเนินงานอย่างไร และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผนเพื่อพัฒนา โรงเรียนควรจัดให้มีการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการและการประสัมพันธ์เชิงรุกแก่สาธารณชน และให้ความสำคัญกับทุกภาคส่วน บริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงาน บุคคลต่างๆในชุมชนตามวาระโอกาสต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนได้ตระหนัก และมีความภาคภูมิใจในการดำเนินงานของโรงเรียน จัดกิจกรรมในสถานศึกษาและเชิญหน่วยงานต่างๆ มาร่วมกิจกรรมเพื่อประสานความร่วมมือ และสรุปและนำข้อมูลมาใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการประสานงานต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย บุญประเสริฐ (2545 : 3) ที่มีแนวความคิดพื้นฐานนั้นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา โดยมีหลักการสำคัญ คือ

1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยรูปแบบการบริหารที่สำคัญมีอย่างน้อย 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก 2) รูปแบบที่มีครูเป็นหลัก 3) รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทเป็นหลัก 4) รูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทเป็นหลัก ผลกระทบที่สำคัญในการกระจายอำนาจ ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง นโยบาย การจัดโครงสร้างองค์การ วัฒนธรรมองค์การ งบประมาณ การต่อต้านของคนบางกลุ่ม ความพร้อมของหน่วยงานระดับต่างๆ คณะกรรมการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและเวลา รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย คือ รูปแบบ ที่มีการบริหารจัดการโดยมีชุมชนเป็นหลัก (Community Control SBM) คณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการจะทำหน้าที่ คณะกรรมการบริหารมากกว่าคณะกรรมการที่ปรึกษา

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของสตรีปลิง (Stripling, 1992, อ้างถึงใน ประสิทธิ์ เขียวศรี, 2544 : 114 - 115) ที่ได้ศึกษาการริเริ่มการนำการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาใช้ในโรงเรียน Rock Prairie มลรัฐเท็กซัสสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาตั้งใหม่ในเขตพื้นที่การศึกษา (College Station) รัฐเท็กซัส เพื่อศึกษาผลกระทบของการปฏิบัติงานของโรงเรียนในด้าน 1) บุคลากร 2) ผู้ปกครอง 3) นักเรียน ที่เกี่ยวกับ 1) งบประมาณ 2) การคัดเลือกบุคลากร 3)ขวัญและกำลังใจของครู 4) การบริหารจัดการของโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูและผู้ปกครองมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน โดยเฉพาะในแง่ภารกิจของโรงเรียน 2) ระดับการมีส่วนร่วมของครูสูงขึ้นทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจสูงขึ้น 3) การที่ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้นและการที่ความเชี่ยวชาญของครูถูกใช้ไปในทางบวกมากขึ้นทำให้ความเป็นวิชาชีพของครูสูงขึ้น และความต้องการของโรงเรียนได้รับการกล่าวถึงมากขึ้น 4) การที่ผู้ปกครองกลายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารโรงเรียนรูปแบบนี้ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีช่องทางในการให้ความร่วมมือมากขึ้น 5) แม้การบริหารแบบนี้จะทำให้ครูมีความเป็นวิชาชีพสูงขึ้นช่วยให้ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมมากขึ้น แต่นักเรียนยังเป็นคนกลุ่มแรกที่ได้รับประโยชน์ กล่าวคือ บรรยากาศทางบวกในโรงเรียนความสามัคคีของครูและความรู้สึกว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องของผู้ปกครองนำไปสู่การสอนที่มีประสิทธิภาพ 6) การมีส่วนร่วมของครูในการคัดสรรบุคลากร กระบวนการงบประมาณและกระบวนการปรับปรุงโรงเรียน สามารถตอบสนองความต้องการของโรงเรียนได้มากขึ้น และเคลย์บาร์ (Claybar, 1994 : 1431) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การศึกษาการเปลี่ยนแปลงองค์การในการตัดสินใจ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีผลต่อการตัดสินใจและปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารโรงเรียน โดยศึกษารายกรณีโรงเรียนที่ใช้

รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 5 โรงเรียน โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง 42 คน และการสังเกต ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบการเป็นแบบพัฒนาการ มีการเพิ่มขึ้นที่ละน้อย ปัจจัยสำคัญในการบริหาร ได้แก่ การสื่อสารภาวะผู้นำ การแนะนำ การสนับสนุน การร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ความไว้วางใจ ความกล้าเสี่ยง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการตนเองในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 39 พบว่ามาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยปัญหาสูงสุดคือ มาตรฐานด้านอิสระและอำนาจการตัดสินใจในการบริหารงานบุคคล รองลงมาคือมาตรฐานด้านอิสระและศักยภาพในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. มาตรฐานที่ 1 อิสระและศักยภาพในการบริหารจัดการด้านวิชาการ สถานศึกษาขาดความร่วมมือในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่สามารถนำมาใช้จัดการเรียนการสอนได้จึงทำให้ไม่ครบทุกระดับ ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน เข้ามาตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น

2. มาตรฐานที่ 2 อิสระและอำนาจการตัดสินใจในการบริหารงานบุคคล สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนอัตรากำลังและตำแหน่ง จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการ ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการรายงานไปยังหน่วยงานต้นสังกัดเกี่ยวกับอัตรากำลัง และความต้องการบุคลากร เพื่อให้การจัดสรรตำแหน่งสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา

3. มาตรฐานที่ 3 มีอิสระในการบริหารจัดการเงิน การระดมทรัพยากรและการลงทุนของสถานศึกษาจากแหล่งต่างๆ มีปัญหาการออกระเบียบการใช้เงินรายได้ ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรดำเนินการประชุมภาคี 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แจ้งให้ที่ประชุมได้รับทราบที่มาและการจัดเก็บของรายได้เพื่อความโปร่งใส ถูกต้องและตรวจสอบได้

4. มาตรฐานที่ 4 อิสระและอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารทั่วไป สถานศึกษาขาดการส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการศึกษา ของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรประสานความร่วมมือโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เป็นสื่อกลางระหว่าง ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัย เกี่ยวกับเรื่องการแนวทางการบริหารงานมาตรฐานด้านอิสระ และอำนาจการตัดสินใจในการบริหารงานโดยเน้นการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 39

2. ควรได้ศึกษาวิจัยวิธีการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในต่างเขตพื้นที่ที่อยู่ในจังหวัดเดียวกัน เพื่อนำผลการวิจัยมาเทียบเคียง ผลที่ได้ค้นพบนั้นอาจเป็นการสนับสนุนหรือเป็นแนวทางชี้แนะที่ดีและเป็นประโยชน์ในการบริหารงานในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานต่อไป

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมของข้าราชการครูที่มีผลต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 39